

Advies Archeologische Monumentenzorg 2011-nr. 165

Deel 1) Selectiebesluit archeologie

Deel 2) Beoordeling archeologisch rapport

	naam	Gemeente/bedrijf	Datum	paraaf
Aanvrager	T. Baudoin	Gemeente Best	1-2-2011	
Auteur(s)	R. Berkvens	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst	30-10-2011, aangepast 12-8-2013	
Autorisatie	J. Schotten	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst	31-10-2011	

Advies Archeologische Monumentenzorg

Selectiebesluit archeologie gemeente Best

Bevoegd gezag:	Gemeente Best Dhr. T. Baudoin Postbus 50 5680 AB Best
Datum:	31-10-2011
Locatie:	Plangebied Aarle-Hokkelstraat, gemeente Best
Project:	<i>Inventariserend veldonderzoek met proefsleuven Best Hokkelstraat 2011, gemeente Best, auteurs T.P. Moesker, E.A.G. Ball en E. Heunks, oktober 2011 (Diachron UvA bv).</i>
Van:	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst Mevr. drs. Ria Berkvens Tel. 040-259 47 80 E-mail: R.Berkvens@milieudienst.sre.nl

Selectiebesluit archeologie plangebied Aarle-Hokkelstraat 2011, gemeente Best

In opdracht van de gemeente Best is in het plangebied Best – Hokkelstraat (Steegsche Velden geheten) het hele proces binnen de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) doorlopen. Aanleiding is de geplande nieuwbouw waardoor mogelijk aanwezige archeologische waarden in de ondergrond zouden worden aangetast.

Op basis van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek in 2009 en 2011 is vastgesteld dat in het onderzochte plangebied Steegsche Velden geen waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. Het gaat hier om sporen van percelering en grondgebruik. SRE Milieudienst adviseert de gemeente Best om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Gezien de geïsoleerde ligging van slechts één huisplattegrond (mogelijk twee) ten opzichte van het nog groter te onderzoeken gebied in Aarle-Hokkelstraat en aansluitend Dijkstraten, adviseren wij om de hier aangetroffen resten, niet als behoudenswaardig aan te duiden, en in te zetten op archeologisch onderzoek van deze grotere aaneengesloten plangebieden ten westen hiervan. Het lijkt er namelijk op dat hier meer concentraties van bewoning aanwezig zijn, die dateren uit meerdere perioden, waardoor beter inzicht verkregen kan worden van een groot aaneengesloten gebied, dat kan aansluiten bij de doelstellingen zoals verwoord in de Nationale (en de toekomstige gemeentelijke) Onderzoeksagenda Archeologie. Vervolgonderzoek heeft in dit licht weinig of geen meerwaarde.

Voor het onderzochte plangebied, inclusief de nog niet onderzochte delen onder de nog bestaande kassen aan de Hokkelstraat, zijn, naar onzes inziens, dan ook geen vorm van vervolgonderzoek of maatregelen ten behoeve van behoud in situ vereist. Het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven voor ontwikkeling.

Toelichting

Gemeentelijke besluitvorming: (selectie)besluit

Op basis van de gegevens van het vooronderzoek stelt de uitvoerder van het onderzoek een waardering en selectieadvies op. Op grond van het onderzoeksrapport nemen Burgemeester en Wethouders een besluit ('selectiebesluit') ex art. 39/41 Monumentenwet. Hierbij wordt besloten of de vergunning verleend wordt zonder voorwaarden (vrijgeven van het terrein), of onder voorwaarden ten behoeve van het archeologisch belang. Dat kan zijn de verplichting tot het nemen van maatregelen om de archeologie in de bodem te behouden of tot het laten uitvoeren van een opgraving of archeologische begeleiding om de vindplaats voor aanvang van de bouw- of graafwerkzaamheden te documenteren.

Het al of niet opvolgen van een selectieadvies door de archeologisch uitvoerder is een besluit dat is voorbehouden aan het bevoegde gezag. Het (selectie)besluit kan dan ook afwijken van het selectieadvies. Als het bevoegd gezag concludeert dat de vindplaats behoudenswaardig is, zal de gemeente in lijn met beleidsuitgangspunten eerst moeten afwegen of de ruimtelijke plannen zodanig kunnen worden aangepast dat behoud van de vindplaats mogelijk is. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat uit van behoud van de vindplaats *in situ* (ter plekke, dat wil zeggen in de bodem). Is dit niet realiseerbaar, dan dient de aanwezige, als behoudenswaardig gewaardeerde, vindplaats te worden onderzocht door middel van een opgraving als definitieve beheersmaatregel. Als de archeologische vindplaats niet behoudenswaardig wordt bevonden- dan wel om andere redenen wordt gedeselecteerd- kan het terrein worden vrijgegeven voor de realisatie van de plannen. In sommige gevallen is aan te bevelen amateurarcheologen onderzoek te laten doen; dit kan alleen bij vindplaatsen met een negatief selectieadvies

Kwaliteit

Bij het nemen van het (selectie)besluit wordt er van uitgegaan dat de kwaliteit van het archeologisch selectieadvies gewaarborgd is. Dit betekent dat het selectieadvies moet zijn opgesteld (en gecontroleerd) door een senior KNA archeoloog en in overeenstemming is met de waardering, het gemeentelijk archeologiebeleid en vigerende selectiecriteria. Een ander uitgangspunt is dat het gehele proces voorafgaand aan het archeologische selectieadvies volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) is verlopen. Dat wil zeggen dat er in het geval van gravend onderzoek een Programma van Eisen (PvE) moet zijn geweest. Een PvE moet bovendien goedgekeurd zijn door het bevoegd gezag.

Uitvoeringswerkzaamheden zijn onderhevig aan een landelijk voorgeschreven kwaliteitssysteem (KNA). Bij de besluitvorming wordt -indien opgenomen in het Archeologiebeleid- een onderzoeksagenda betrokken die op basis van de toelichting op de archeologiekaart gesignaleerde kennislacunes is opgesteld en die ertoe moet leiden dat 'onderzoek met meerwaarde' wordt uitgevoerd, waardoor voorkomen wordt, dat er "meer van hetzelfde" onderzocht wordt.

Advies Archeologische Monumentenzorg: Beoordeling van een Archeologisch Rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Best
Dhr. T. Baudoin
Postbus 50
5680 AB Best

Datum: 31-10-2011

Locatie: Plangebied Aarle-Hokkelstraat, gemeente Best

Project: *Inventariserend veldonderzoek met proefsleuven Best Hokkelstraat 2011, gemeente Best, auteurs T.P. Moesker, E.A.G. Ball en E. Heunks, oktober 2011 (Diachron UvA bv).*

Van: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
Milieudienst
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 040-259 47 80
E-mail: R.Berkvens@milieudienst.sre.nl

Inleiding

Op 21 oktober 2011 ontvingen wij van de gemeente Best de opdracht om het conceptrapport *Inventariserend veldonderzoek met proefsleuven Best Hokkelstraat 2011, gemeente Best, auteurs T.P. Moesker, E.A.G. Ball en E. Heunks, oktober 2011 (Diachron UvA bv)* te beoordelen.

Doel van het proefsleuvenonderzoek was het toetsen van de archeologische verwachting die gebaseerd is op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW). Het gaat om gebieds- of sitegericht inventariserend onderzoek. Inventariserend Veldonderzoek (IVO) gebeurt door middel van proefsleuvenonderzoek in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Het resultaat van een IVO is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden. Dit betekent, dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden.

Samenvatting van het plan en het vooronderzoek

Onderzoekskader RO: Bestemmingsplanwijziging (woningbouw)
Grootte plangebied: 27.427 m ²
Grootte onderzoeksgebied: 16.815 m ²
Onderzoekperiode: 7 t/m 11 februari 2011
Opdrachtgever: gemeente Best
Opdrachtnemer: Diachron UvA bv

Op basis van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek in 2009¹ is vastgesteld dat in het onderzochte plangebied Steegsche Velden een archeologische vindplaats aanwezig is. Het gaat hier naar verwachting om één (en mogelijk twee) boerderij erf uit de IJzertijd met wat spiekers erom heen. Op basis van de waarderingsaspecten scoort deze vindplaats net voldoende om als behoudenswaardig te worden aangemerkt. Het advies van de uitvoerder luidt om vervolgonderzoek te laten plaatsvinden rond de aangetroffen huiserven. De uitvoerder geeft echter ook aan dat deze behoudenswaardigheid is ingegeven door de deels aangetoonde en deels nog vermoede aanwezigheid van verspreide ijzertijd erven over het gehele plangebied Aarle-Hokkelstraat. Zij wijst op de mogelijkheid die hier aanwezig is om grootschalig archeologisch en landschappelijk onderzoek uit te voeren in het gebied, een belang dat ook door de Nationale (en toekomstige gemeentelijke) Onderzoeksagenda Archeologie wordt onderstreept. Los gezien is de archeologische waarde van één ijzertijd erf echter veel minder en zou het erf volgens de waarderingsisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie niet behoudenswaardig zijn.

Het oorspronkelijke puttenplan omvatte 14 proefsleuven van ca. 25 bij 4 meter. De ligging van de proefsleuven werd bepaald door de huidige erfindeling, maar hield tevens rekening met de oriëntatie van eventuele huisplattengronden uit de late prehistorie en Romeinse tijd. Het vooraf bepaalde dekkingspercentage van het onderzoeksgebied was ca 8,7% (1.470 m²). Indien noodzakelijk voor een adequate beantwoording van de onderzoeksvragen kon aanvullend 100 m² worden ingezet voor het blootleggen van onduidelijke sporen en/of structuren op basis van veldwaarnemingen. Ook kon worden besloten tot een doorstart om eventuele sporen op te kunnen graven. In overleg met de directievoerder is, na voltooiing van de geplande proefsleuven, besloten om de sleuven waar archeologisch relevante sporen aanwezig waren uit te breiden (put 3, 15 en 16), en een extra put (put 14) aan te leggen om tot een beter oordeel te komen over de aard van de sporen en hun datering. Hierdoor werd er een totaal van ca. 2240 m² blootgelegd en gedocumenteerd. Deze vierkante meters kunnen worden onderverdeeld in vlak 1, 2082 m² en in vlak 2, 158 m². In totaal beslaat de dekkingsgraad (zonder vlak 2) van het inventariserend veldonderzoek en de opgravingsput 14 daarom 12,4 % van het onderzoeksgebied.

De bodemopbouw van het onderzoeksgebied bestaat uit een bouwvoor/humeus dek met een sterk variabele dikte. Ter plaatse van lokale depressies in de top van het leemrijke pakket zijn restanten van een eolische toplaag bewaard gebleven. Op de iets hogere delen binnen het plangebied worden deze restanten gekenmerkt door podzoleringsverschijnselen. Een oude akkerlaag is niet (meer) herkenbaar aanwezig. Ook ontbreken aanwijzingen voor een intact plaggendek. De bovengrond is aan het einde van de vorige eeuw afgegraven en opnieuw aangebracht. In het onderzoeksgebied heeft wel verstoring van de bovengrond plaatsgevonden, hoofdzakelijk tijdens de ruilverkaveling en daarna. De belangrijkste greppels uit de Nieuwe tijd zijn dichtgeschoven en machinaal vergraven. Vervolgens is de akker grotendeels geëgaliseerd door de bouwvoor van de hogere delen naar de lagere delen af te schuiven of af te ploegen. De verstoring die daar het gevolg van is, is het meest uitgesproken in het westelijk deel van het terrein en dan met name de bovenste lagen (bouwvoor/plaggendek).

Het archeologisch proefsleuvenonderzoek in het aansluitende deel van het zuidelijke plangebied in 2010² heeft geen duidelijke complextypen zoals nederzettingsterreinen, een grafveld of een cultusplaats opgeleverd. Wel is duidelijk dat het gebied deel uitmaakt van een 'ingericht' landschap uit de late prehistorie - Romeinse tijd en de Nieuwe Tijd. De sporen die aangetroffen zijn, geven aan dat het onderzochte terrein in de periode Prehistorie tot aan de Nieuwe Tijd niet intensief bewoond is geweest. De paalsporen geven aan dat bewoning in de directe omgeving zeker wel te verwachten is – zoals vastgesteld ten noorden van het onderzoeksgebied - maar dat dit terrein eerder een andere functie heeft gehad. De sporen die uit de Nieuwe Tijd dateren, betreffen voornamelijk perceelsgreppels. Zij komen overeen met de perceelsgrenzen van de kadastrale kaart van 1832. Deze sporen geven aan dat het gebied in de Nieuwe Tijd gediend heeft als weideland en/of akkerland.

¹ Best, Aarle-Hokkelstraat Fase 1, deelgebied 4 (Hokkelstraat). Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven, auteur M. Bink, januari 2010 (BAAC rapport A-09.0297).

² Inventariserend veldonderzoek met proefsleuven Best Hokkelstraat 2011, gemeente Best, auteurs T.P. Moesker, E.A.G. Ball en E. Heunks, oktober 2011 (Diachron UvA bv).

In het onderzoeksgebied zijn geen sporen- en of vondstencomplexen van hoge archeologische betekenis aangetroffen. De sporen die zijn aangetroffen scoren met betrekking tot de fysieke en inhoudelijke kwaliteit laag, zodat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats. Voor het onderzochte terrein wordt dan ook geen vorm van vervolgonderzoek of maatregelen ten behoeve van behoud in situ geadviseerd. Het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven voor ontwikkeling.

Beoordeling

Het rapport voldoet aan de kwaliteitseisen van de archeologische monumentenzorg. Het rapport is uitstekend leesbaar, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op landschap en aangetroffen sporen. Ook het kaartmateriaal is goed. De volgens de KNA en het PvE vereiste gegevens t.a.v. de archeologie zijn geleverd. Dat geldt ook voor de uitgevoerde waardering van de verschillende vindplaatsen. Verder stemmen wij in met vrijgave van het gebied omdat een behoudenswaardige archeologische vindplaats ontbreekt.

Advies

Wij stemmen in met het conceptrapport *Inventariserend veldonderzoek met proefsleuven Best Hokkelstraat 2011, gemeente Best, auteurs T.P. Moesker, E.A.G. Ball en E. Heunks, oktober 2011 (Diachron UvA bv)* en het daarin geformuleerde selectieadvies.

BIJLAGE 1

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de SRE Milieudienst getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetsers zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Archeologiebeleid gemeente Best
- RCE database Archis II
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Minimum- en onderzoekseisen gemeente Best t.b.v. archeologisch vooronderzoek in de vorm van inventariserend en waardestellend boor- en proefsleuvenonderzoek (2010)
- Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- MemoRIA 6 en 8
- Literatuur m.b.t. de regio voorzover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen